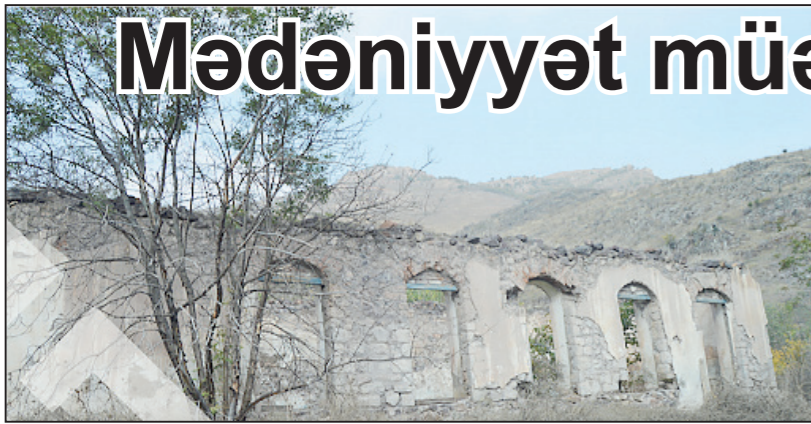

Mədəniyyət müəssisələrinin fəaliyyəti bərpa olunacaq

Nazirlikdən bildirmişlər ki, təkcə beş rayonda ilkin monitorinqlər zamanı 288 mədəniyyət müəssisəsi üzrə qeydiyyat aparılıb və onların, demək olar ki, hamısı tamamilə dağıdılmış vəziyyətdədir. İlkin monitorinqlər zamanı 162 tarix-mədəniyyət abidəsinə, tarixi, memarlıq və arxeoloji əlamət daşıyan obyektə də baxış keçirilib. 63 abidənin işğalçılar tərəfindən tamamilə dağıdıldığı, digərlərinin qismən dağıntıya məruz qaldığı aşkar edilib. Hazırda monitorinq davam edir və onun nəticələri mütəmadi şəkildə beynəlxalq təşkilatlara da təqdim olunur. Həmçinin Şuşa şəhərində ölkə başçısının müvafiq sərəncamına əsasən, mədəniyyət müəssisələri və obyektləri ilə bağlı

inventarlaşdırma işləri aparılıb.

Mədəniyyət naziri Anar Kərimov deyib ki, Qarabağda bizi böyük quruculuq işləri gözləyir. Onun sözlərinə görə dövlət tərəfindən həyata keçiriləcək Böyük Qayıdış proqramında mədəniyyət xadimlərinin, müvafiq sahələr üzrə mütəxəssislərin, yaradıcı təşkilatların iştirakı bu işə böyük töhfələr verəcəkdir.

Qarabağda tarixi abidələrin bərpasına yerli və xarici mütəxəssislərin cəlb olunması, Şuşanın unikal tarixi-mədəni simasının qorunması, mədəniyyətimizin beşiyi olan şəhərdə musiqi festivallarının keçirilməsi, işğaldan azad edilmiş rayonlarda kitabxana fondlarının təşkili, teatr sənətinin, musiqi təhsilinin inkişafı, Qarabağa Böyük

Məlum olduğu kimi şanlı ordumuz tərəfindən azad edilmiş Azərbaycan ərazilərində mədəni irsimiz ermənilər tərəfindən talan edilmişdir. Həmin mədəni irsin bərpası bu gün əsas vəzifələrdəndir. Ölkə başçısının müvafiq sərəncamı əsasında işğaldan azad olunmuş rayonlarda yaradılan müvəqqəti komendaturalar nəzdindəki işçi qruplarda Mədəniyyət Nazirliyinin nümayəndələri də təmsil olunurlar.

Qayıdışın kino-foto salnaməsinin yaradılması, Qarabağla bağlı mədəni aksiya və kampaniyaların daha çox xarici arenaya çıxarılması və s. gündəmdə dayanan əsas məsələlərdəndir.

Ermənilərin yerlə-yeksan etdikləri, bir çoxlarının eksponatlarının xarici ölkələrə satıldığı muzeylərimizin yenidən bərpa edilməsi də diqqət mərkəzindədir. Bu muzeylərdən, şübhəsiz ki, ən unikalı Ağdam Çörək muzeyi sayılır. Ağdamda Çörək muzeyi ilə yanaşı, Tarix diyarşünaslıq muzeyi, tarzən Qurban Pirimovun xatirə muzeyi, Ağdam Şəkil Qalereyası da fəaliyyət göstərib. Erməni işğalı zamanı təkcə Şuşada 8 muzey dağıdılıb, talan edilib. Bunlardan yalnız Xalça və

tətbiqi sənət muzeyinin Şuşadakı filialı, Üzeyir Hacıbəyovun Şuşadakı ev muzeyinin eksponatları çıxarılıb, amma həmin muzeylərin fondu da tam xilas edilməyib. Şuşa şəhərində Natəvanın, Bülbülün, Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin və başqalarının ev muzeyləri, şəkil qalereyası, Şuşa və Xankəndi diyarşünaslıq muzeyləri tamamilə dağıdılıb. Şuşa şəhərinin tarixi muzeyinin beş minədək əşyası, Azərbaycan Xalçası və Xalq Tətbiqi Sənəti Dövlət Muzeyi Şuşa filialının, Dövlət Qarabağ tarixi muzeyinin 1000-dək əşyası, görkəmli bəstəkar Üzeyir Hacıbəyovun (300-dən çox əşya), vokal sənətimizin əsasını qoymuş böyük müğənni Bülbülün (400-dək əşya), görkəmli musiqiçi və rəssam Mir Mövsüm Nəvvabın (100-

dən çox əşya) xatirə muzeylərinin eksponatları talan edilib. Ermənilər Üzeyir Hacıbəyovun və Bülbülün, habelə Xurşidbanu Natəvanın büstlərini Şuşa şəhərindən Ermənistan ərazisinə aparmışlar. Bu abidələr bütün əxlaq normalarına, beynəlxalq humanitar prinsiplərə, sivilizasiyaya zidd olaraq vəhşicəsinə güllələnib və ağır texnika vasitəsilə zədələndirilib. Sonradan həmin abidələri çox çətinliklə Bakıya gətirmək mümkün olub. Qeyd edək ki, hazırda güllələnmiş heykəllər Şuşada öz yerinə qoyulmuşdur.

Onu da qeyd edək ki, ermənilər tərəfindən məhv edilən muzeylərdən biri də Kəlbəcər Tarix-diyarşünaslıq muzeyi olub. Alimlərin bildirdiyinə görə, içərisində 30 mindən artıq tarixi əhəmiyyətli eksponat fondu olan bu muzey abidəsi 1980-ci illərin əvvəllərində yaradılıb. Muzey ermənilər tərəfindən bütünlüklə məhv edilib. Zəngilan rayon Tarix diyarşünaslıq muzeyi də 1980-ci ildə fəaliyyətə başlamışdı.. Orada 6 minə yaxın eksponat qorunub saxlanırdı. Bura müxtəlif növ xalçalar, kilimlər, palazlar, müxtəlif mis və gümüş qablar, nimçə, dolça, xurcunlar,

gümüş xəncərlər və XVIII əsrə aid Zəngilan kəndlərindən birinin kənd həyatının maketi daxil olub. İşğaldan sonra muzey dağıdılıb, eksponatları talan edilib. Qubadlının işğalı zamanı ermənilər 5 mindən çox nadir eksponat saxlanan Qubadlı Tarix-diyarşünaslıq muzeyini də talan ediblər. Oradakı eksponatlardan heç birini xilas etmək mümkün olmayıb. Bu muzeylər öz doğma ünvanına qaytarılacaq və onlar yeni eksponatlarla zənginləşdiriləcək.

Şuşa şəhərinin və Xocavənd rayonunun mərkəzi kitabxanalarının binaları istisna olmaqla, digər bütün işğaldan azad olunan rayonlarda rayon, şəhər, qəsəbə və kənd kitabxanalarının binaları tamamilə dağıdılaraq yerlə -yeksan olunmuş, qiymətli kitab fondları isə talan edilərək yandırılmışdır. Nəticədə məlum olmuşdur ki, işğaldan azad edilən 10 rayonun ərazisində fəaliyyət göstərən Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin şəbəkəsinə daxil olan 734 kitabxana və onların fondlarındakı 4 587 696 nüsxə qiymətli kitab və digər çap məhsulları tamamilə dağıdılmış, yandırılmış və talan olunmuşdur.

Məlum olduğu kimi, Şuşa Şəhər Mərkəzi Kitabxanası Qarabağın görkəmli ziyalı, şairi və rəssamı Mir Mövsüm Nəvvab tərəfindən 1897-ci ildə yaradılmışdır. Həmin kitabxana açılarkən Mir Mövsüm Nəvvab öz əlyazmalarının bir hissəsini fonda vermiş, həmçinin Xurşidbanu Natəvanın şeirlərindən və çəkdiyi şəkillərdən ibarət dəftərləri də kitabxanaya hədiyyə etmişdir. Hazırda həmin qiymətli hədiyyələrdən bu kitabxanada əsər- əlamət qalmamış, ya yandırılmış, ya da xarici ölkələrə daşınmışdır. Qubadlı rayonundakı Mərkəzi Kitabxanada görkəmli el şairi Seyid Nigarinin qiymətli əlyazması olmuşdur və o da erməni vandalları tərəfindən məhv edilmişdir. Bütün bu faktlar göstərir ki, erməni işğalçılarının əsas məqsədi Azərbaycan xalqına məxsus olan qiymətli sərəvətlərin məhv edilməsi və bu bölgələrdə Azərbaycana məxsus izin tamamilə silinməsi idi.

Bu vəhşiliklər barədə məlumatlar ən nüfuzlu beynəlxalq kitabxana təşkilatı olan IFLA-ya təqdim edilmişdir. M.F. Axundzadə adına Milli Kitabxana həmin kitabxanaların kitab fondlarını bərpa etmək məqsədilə könüllü kitabvermə aksiyasına başlamışdır.

***M.MÜKƏRRƏMOĞLU,
"Xalq qəzeti"***